

Gevestigd te 's-Gravenhage

Kon. goedgekeurd 2.2.1958

ODV-GROEP HILVERSUM

Secretariaat: Heuvellaan 11, Hilversum - telefoon 035 - 10481

Een x in de kantlijn betekent de vraag.

Hilversum, 3 april 1978.

Een - in de kantlijn betekent het antwoord.

Goeden avond vrienden,

We zijn niet alwetend of onfeilbaar, dus denkt u a.u.b. zelf na. Dan het onderwerp, een heel gewichtige titel:

" HET WEZEN DER WAARHEID "

Ja, je kunt je zelfs op "De Waarheid" abonneren tegenwoordig. Misschien de moeite wel waard om erover te praten. Nu is 't zò, dat de absolute waarheid mènselijk gezien niet denkbaar is. 't Is duidelijk, want absolute waarheid betekent, dat er àlle factoren in behouden zijn, zodat geen enkele misvatting kan ontstaan. Ja, dat bestaat voor mensen eenvoudig niet.

x Ook niet voor een Christus ?

- Ook niet voor een Christus, want als we goed kijken wat in Christus' naam door de mensen, die in Hem geloven en menen Zijn boodschap begrepen te hebben, gedaan werd, dan rijst bij mij toch wel de vraag of ze daar de waarheid wel begrepen hebben.

x Ja maar dat zijn dan de mènsen, niet Christus zèlf.

- Wanneer Christus de waarheid heeft geweten, dan heeft Hij 'm in ieder geval niet kunnen overdragen aan de mensen, hè ? We hebben 't over de mènsen, want u kunt zeggen: "God kent de waarheid". 't Zal ongetwijfeld waar zijn. Ik denk niet, dat Hij 'm lèest, maar kènnen doet Hij 'm.

En dan kunt u zeggen: "ja, dan is er dus een absolute waarheid". Dan heeft u volkomen gelijk. Maar wanneer je mèn bent, dan zit je eigenlijk met (laten we het boeddhisme er ook maar bijslepen, we zijn nu tòch bezig): "alles is illusie". We worden omringd door een hele reeks interpretaties, we worden omringd door allerhand half begrepen of niet aangevoelde, niet besepte waarden. En dan gaan we spreken over de wàrheid en dan doen we alsof we ze weten. Nou, dat weten we natuurlijk niet. Maar 't wèzen van de waarheid, daar zouden we misschien wèl een paar dingen over kunnen zeggen. We kunnen de waarheid zèlf dan wel niet bepalen, maar tot het wèzen ervan kunnen we misschien toch enigszins doordringen, omdat de waarheid in zichzelf namelijk wel niet omschrijfbaar of overzienbaar is, maar daaraan zóveel kwaliteiten eigen zijn, die binnen ons èigen kader vallen, dat we daar wèl over kunnen praten. En nu hoop ik niet, dat ik iemand op één of andere manier kwets met hetgeen ik allemaal gezegd heb, hè ? D'r zijn mensen, die zeggen: "kijk, dit is de waarheid" en dan pakken ze het Oude Testament, het Nieuwe Testament, de Koran, de Brieven van Paulus, de Geschriften van grote leraren in het Verre Oosten, de Veden en wàt nog meer. "Kijk, dit is de Wàrheid". Nu vraag ik u, wanneer ik een grote diamant heb en ik zou die verbrijzelen. Die diamant is de waarheid en u heeft één snipper ervan, heeft u dan de wàrheid ?

x Nee

- Het wèzen van de waarheid is in de eerste plaats, dat zij één en ondeelbaar is. De waarheid is en op 't ogenblik, dat er iets van wègvalt, is zij de waarheid niet meer. Het wezen der waarheid is dus gelegen in haar omvattendheid en haar volledigheid. Dat is het èerste punt.

Dan krijgen we de kwestie: "kan een waarheid menselijk redelijk worden uitgedrukt ?" Het antwoord is: "neen". Omdat de rede van de mens in feite alleen maar de beperking is van z'n eigen vermogens om te komen tot een deelbare omschrijving (met ànderen te dèlen omschrijving, moet ik zeggen) ten aanzien van de wereld, waarin hij leeft. De waarheid is niet redelijk omschrijfbaar.

Is de wereld lògisch ? Volgens mensen wèl, maar zodra ik de waarheid zoek, blijkt, dat de logica daarin niet pàst. Het wezen van de waarheid zèlve, verheft zich boven beredeneerbaarheid. Wanneer de waarheid optreedt, omvat ze àlle dingen, d.w.z. dat wij nooit eenzijdig of vanuit een bepaald standpunt uit kunnen gaan, zonder gelijktijdig de waarheid te verliezen. 't Is kort geleden Pasen geweest en al die mensen, die bezig zijn over de Opstanding en de Verheerlijking van Jezus, die vergeten dan, dat zelfs in de geloofsbelijdenis staat, dat Hij ook nog drie dagen door de hel heeft gedooled. Het duister kan niet bestaan zonder het licht, maar het licht niet zonder het duister. De waarheid in zichzelf kan niet bestaan

197

zonder de onwaarheid, want de onwaarheid is eigenlijk de achtergrond, waartegen de waarheid omschrijfbaar wordt en gelijktijdig de essentie, waaruit de waarheid is opgebouwd. Dat klinkt misschien weer een beetje te cryptisch voor de meesten. Ik zal 't proberen om 't simpeler te maken. Luister goed: wanneer ik zeg, dat 't op 't ogenblik onweert, zult u zeggen, dat 't op dit moment niet waar is, nietwaar? Maar ergens op de wereld onweert 't, dus is 't ook waar. Wanneer een ander zegt, dat 't mooi weer is, terwijl 't onweert, is 't onwaar, maar hier kan 't toevallig waar zijn.

U moet dus begrijpen, dat alle onwaarheden samen niet meer zijn dan de aanduiding van mogelijkheden, die in die waarheid, maar op een voor u op dit moment niet constateerbare manier, aanwezig zijn. Kunt u 't volgen? Dat houdt in, dat een waarheid eigenlijk door een mens nooit verstandelijk benaderd kan worden. Wel een gedeeltelijke waarheid, die, als gedeeltelijke waarheid, ook een gedeeltelijke onwaarheid inhoudt.

Waarheid is dus iets, waarvan we zeggen: "we voelen ze aan". Goed. Maar nu gelooft u iets. U zegt: "dit is waar". Wat gelooft u nu? Gelooft u, dat de woorden en omschrijvingen en verklaringen, die u spreekt, waar zijn of gelooft u, dat u daardoor deel hebt aan de waarheid? Met andere woorden: zijn ze de bron van een innerlijke ervaring, die op zichzelf niet meer omschrijfbaar is?

Geloof is een innerlijk, niet omschrijfbaar beleven, dat wordt gekoppeld aan een in zichzelf niet juiste omschrijving. En dan heb je het wezen van de waarheid al weer 'n beetje dichterbij gebracht. Het is een ervaring. Waarheid kan niet gezegd worden, waarheid moet beleefd worden. En op die manier kom je dus weer 'n klein stapje verder, want dan zeg je: "ja, maar ik heb een waarheid nodig, d'r zijn toch dingen, die voor mij waar of onwaar zijn". Het antwoord daarop is eigenlijk heel eenvoudig: u reageert vanuit uw besef, uw weten, uw gevoelen, uw beleven, eventueel uw eigen conditionering. Wanneer iets uw waarheid is, betekent 't, dat 't volledig deel is van en passend bij uw wezen op dit ogenblik. Als zodanig zal 't wel deel zijn van een kosmische waarheid, want elke mogelijkheid moet ergens bestaan. Maar 't zal toch aan de andere kant, dacht ik, geen algemeen geldende waarheid zijn. In de oudheid hadden ze een heel leuk gezegde: "alle wegen leiden naar Rome". Dat werd gezegd door mensen, die dachten, dat Rome 't centrum van de wereld was. Ze vergaten één ding: alle wegen voerden dan ook uit Rome, van Rome weg. Kijk, dat heb je nou met de waarheid precies hetzelfde. Elke weg, die je volgt, brengt je tot de waarheid, maar elk ogenblik, dat een beleefde waarheid naar buiten toe moet worden omgezet, beweeg je je weer van die waarheid af. De waarheid kan slechts beleefd worden in zichzelf, zo lang men niet probeert zichzelf kenbaar te maken of duidelijk te maken in of vanuit die waarheid.

Tjonge jonge jonge.

- x Is er nog wel een persoon, die uiteindelijk de waarheid kan ervaren of lost die als het ware op in, is er dan helemaal geen persoon meer, die kan zeggen: "ik ervaar uiteindelijk de waarheid"?
- Geen persoon, zoals wij "persoon" omschrijven. Wij zien een persoon als iemand met specifieke kwaliteiten, eigenschappen en omschreven kenvermogen, kortom alle kwaliteiten, waardoor hij in feite zichzelf begrenst ten aanzien van de totaliteit. Maar op 't ogenblik, dat ik in die waarheid leef (iemand, die ooit eens een hele verre uit-treding heeft meegemaakt, die kent dat gevoel misschien), dan ben je d'r nog wel, maar je bent eigenlijk geworden tot een emotie in een geheel, dat je niet kunt omschrijven. Je bent dus niet meer een persoonlijkheid, je hebt niet meer kwaliteiten of eigenschappen, het enige wat overblijft, is een heel vaag beleven, een besef misschien, maar zelfs dat is beperkt. Is dat oplossen? Ik geloof 't niet. Per slot van rekening, zo lang je nog pijn voelt als iemand op je eksterogen gaat staan, moet je aannemen, dat je benen hebt, nietwaar? En zo lang als je kunt voelen en ervaren, besta je. Volgens mij tenminste. Maar 't is niet meer een gevoelen en ervaren, een vermogen om jezelf uit te drukken, zoals men dit aan 't begrip "persoonlijkheid" op aarde pleegt te verbinden. Vandaar, dat ik zeg: "'t ik" blijft wel bestaan en kan die waarheid volledig beleven, let wel, niet omschrijven, maar beleven.
- x Zodra je dus de neiging krijgt om 't te gaan uitdrukken, dan, zoals u eigenlijk al eerder zei, raak je van de essentie van die waarheid weg.
- Inderdaad. En dat is ook één van de leuke dingen trouwens als we te maken krijgen met grote waarheden. Dan moet u eens kijken hoe moeilijk 't is om dat uit te drukken. Wanneer we kijken naar de oudste verhalen, die zijn overgeleverd, dat zijn eigenlijk gelijkenissen, 't zijn avonturenverhalen, 't zijn magische verhalen misschien en die gaan over dingen, die zo niet bestaan en ze drukken toch iets uit, wat er wel is.
- x Dan zou je 't dus in poëzie kunnen uitdrukken die waarheid?

- Ja, maar 't wonderlijke is, dat de poëet zijn waarheid kan neerleggen in woorden, zonder dat hij gelijktijdig in staat is die waarheid door een ander op gelijke wijze te doen beleven.
- x Dat is juist de essentie van poëzie en van deze manier van waarheid aanvoelen, van beleven.
- Juist, dus met andere woorden: wanneer 't een beleving wordt voor een ander, dan kan deze daarin voor zich en vanuit zich iets van waarheid beleven, zonder dat hij weet op welke wijze die waarheid zich gemanifesteerd heeft in de poëet op 't ogenblik, dat hij probeert ze uit te drukken.

Jongens, nu zijn we al met literaire kritiek bezig ook, hè ?

- x Symboliek, symbolen, dat is het hogere stijgen van woorden ?

- Ja. Misschien kun je zeggen, dat de symboliek het steno is van het mystiek besef, want je omschrijft dus met een symbool zaken, waar je misschien een bibliotheek voor nodig hebt om ze allemaal uit te drukken, maar als je 't weet, dan is 't symbool genoeg om ze te beseffen en dat is dan niet meer een redelijk beseffen, maar 't is een niet uitdrukbaar beleven van de totaliteit van al die kennis. Maar een symbool heeft altijd een kennis als grondregel. Zelfs in het Freudiaanse vind je dat terug, nietwaar ? De Freudiaanse psychiater, die zegt: "dat heb je gedroomd". "Nou", zeg je, "ik heb gedroomd, dat ik overal bomen zag staan, maar ze droegen geen bladeren". "Ha ha", zegt hij, "phallisch symbool voor impotentie". Ja, zo gaat dat. Dat er natuurlijk andere redenen kunnen zijn, dat ziet hij dan wel over 't hoofd. 't Kan net zo goed zijn, dat je 't gevoel hebt van een absolute barheid, d'r is op dit moment niets voor mij te beleven, niets te vinden, ik kan alleen maar wachten op 't ogenblik, dat er nieuw leven ontstaat. Dat kan 't net zo goed zijn. Dus, ik wil maar zeggen: "symbolen, daar moet je erg voorzichtig mee zijn.

Er zijn mensen, die hebben gezegd: "dit is het symbool van de vrijheid", maar herinnert u zich nog, dat dit symbool van de vrijheid een heel andere betekenis heeft gehad ? Het is dus werkelijk, en dat moet u heel goed begrijpen, met symbolen zo, dat ze voor ons wel een besefte of beleefde waarheid kunnen weergeven, maar dat ze deze niet zonder meer omschrijven. Daarom zeg ik: "steno". 't Is een geheugensteun, meer niet.

Goed, waar waren we ook weer ?

- x Bij de waarheid.

- O ja, we waren bij de waarheid, hè ? Ja, wanneer ik dus zou moeten spreken over het wezen van de waarheid, dan zou ik 't in gelijkenissen moeten doen, omdat 't niet anders is uit te drukken. Het wezen van de waarheid is zo verschroeiend op de kern van de zon, zichzelf voedend en verterend als de kern van de zon. Het wezen der waarheid is in zichzelf niet te dragen voor een mens, zoals de kern van de zon, maar de straling, die van de waarheid uitgaat, geeft 't leven het kenvermogen en het beseffen, zoals de stralen van de zon. Kijk, dit is nou een gelijkenis. Misschien zou u ook nog kunnen zeggen, dat 't lichtelijk poëtisch is, maar dat is niet de bedoeling.

Wat ik probeer duidelijk te maken hiermee ? Waarheid is, waarheid bestaat, maar 't wezen der waarheid in zichzelf is de voortdurende, maar ook werkelijk voortdurende interactie van de totaliteit, inclusief verleden, toekomst, al 't denkbare, alle geestelijke, alle stoffelijke waarden, 't meest duister demonische tot 't hoogst lichtend besef, al deze dingen te zamen in een voortdurende wisselwerking, creëren de kracht, die wij waarheid noemen. Ze zijn 't wezen van die waarheid en die waarheid, die diffuseert dan en partikels ervan beroeren ons en maken 't ons mogelijk om te leven, om te denken, om te weten en vooral, misschien bovenal, om te voelen. Als je zò begint, dan kom je dicht bij die waarheid en gelijktijdig kom je d'r verder vanaf te staan, want wij spreken over tegenstellingen. In de waarheid is er geen tegenstelling. Wij spreken in werkingen, maar in de waarheid zelve is er geen werking. Er is alleen 't, zeg maar 't onvermijdelijke, 't essentiële deel van de waarheid.

D'r was iemand, die heeft gezegd: "God is de waarheid" en hij had gelijk. Maar er was 'n ander denker, een filosoof kort vóór een revolutie, die zei: "de waarheid is God". Kijk, en die had 't verkeerd en waarom nou ? Wel, heel eenvoudig: God is de waarheid, want 't totaal van al het Zijnde komt uit God voort, maar de waarheid is niet God, want de waarheid brengt zichzelf niet voort, de waarheid kan alleen bestaan aan de hand van een feit, zeg maar. God is het feit. Daarom kan de waarheid geen God zijn, maar is God wel de waarheid. 't Klinkt 'n beetje spitsvondig eigenlijk, maar toch zou ik willen proberen om iets van waarheid kenbaar te maken. Dat kan ik niet doen met woorden, dat is 't ellendige. Waarheid kun je eigenlijk alleen bereiken wanneer je boven woorden en zelfs boven begrippen uit kunt stijgen en dan moet je dat doen als je in een lichaam zit, dan

moet je dat doen wanneer het enige uitdrukingsmiddel wat je hebt een beetje uitstraling is en een paar woorden. Wel, laten we 't zò zeggen: alle dingen zijn één, de gehele kosmos is een levend organisme en al wat leeft en denkt en beweegt, is niets anders dan een cel van één lichaam. Het gehele organisme zèlf, leeft en spreekt, is werkelijkheid, 't is de waarheid en wanneer je als een cel in een lichaam leeft, dan voel je of dat lichaam gezond is of niet gezond, je functioneert goed of minder goed, je kent gebreken en mogelijkheden, maar weet je hoe het organisme er uitziet? Och nee en toch voel je het aan. Wanneer je diep in jezelf keert als cel, dan zitten daar de chromosomen, de genen, dan zitten daar die celkernkwaliteiten, waaruit het organisme dan toch ook is opgebouwd. En als je daar naar kijkt, dan zeg je: "ja, zò zou 't kunnen zijn", maar je weet nòg niet hoe 't is. D'r zijn vele mogelijkheden en je weet niet wat de concrète mogelijkheid is. Gelijktijdig word je toch gedragen door 't geheel. Al wat je bent, is alleen mogelijk door die andere delen van het organisme. Je leven zelf en het geheel van je processen wordt bepaald door een totaliteit en je weet misschien als mens niet wat een geest is, die voorbijkomt, wat een lichtende natuurkracht is, die voor een ogenblik welwillend rust wanneer je ergens onder een boom zit. Je weet 't niet, maar weet een cel wat 't bloed is, dat voorbij komt ruisen, wat al die kleine cellen, die daar voortdrijven, eigenlijk zijn? Kan een cel het verschil zien tussen een zuurstofdragend bloedlichaampje en een in feite alleen maar parasieten verslindend bloedlichaampje? Ik geloof 't niet. Natuurlijk, de cel zal z'n eigen leven opbouwen en hij zal met de cellen eromheen spreken over de noodzaak tot contractie en uitzetting, niet beseffende, dat daardoor 't lichaam ldopt. Wij zijn niets anders dan cellen, ingebet in het wezen van de oneindigheid. De waarheid van ons wezen is de waarheid van een totaliteit, die we niet kunnen overzien en al wat we leven en al wat we denken en al wat we ons voorstellen, is gehaseerd op brokstukken van één licht. Maar wanneer 't lichaam gezond is, dan zijn àlle cellen in harmonie, dan is er geen ogenblik, dat niet de voortdurende vloed van levenskracht door alle cellen speelt, dat elk van hen voortdurend zich voedende en afval afscheidende, zoals dat gaat, toch gelijktijdig vorm geeft aan de noodzaak en behoefte van het geheel.

Is het wezen van de waarheid misschien harmonie? Is het wezen van de waarheid misschien wel het wegvallen van wat je zelf bent binnen het geheel? 't Is een vergeetelheid, ja. Vergetelheid ten aanzien van het onbelangrijke en gelijktijdig is 't een uiting van jezelf, maar niet meer op grond van jezelf, maar op grond van het onbegrepen, dat ergens in je een rol speelt. Het wezen van de waarheid is een droom, voortdurend vergloeiend zoals de kleuren van een regenboog opkomen en weer verdwijnen, 't spel van water en wolken. 't Is een voortdurend weer veranderen van licht, gelijktijdig een daaruit voortkomen van kracht. Waarheid is de essentie van je leven. 't Wezen van de waarheid is haar aanwezigheid. Daar, waar de waarheid aanwezig is, daar kan de strijdigheid niet bestaan, wel de veelzijdigheid. Waar 't wezen van de waarheid manifest wordt, daar is die waarheid in zichzelf de kracht en de band, die alle dingen verenigt. Daar, waar de waarheid spreekt, zijn geen woorden meer, blijft alleen de verrukking, waarin je de begrenzingen vergeet van je eigen wezen, waarin je geen werelden meer van elkaar onderscheidt, maar alleen bestaat in een vervuld zijn, dat onuitdrukbaar is.

Het wezen van de waarheid is de harmonie, want hoe kan de veelheid bestaan in die ene waarheid, wanneer niet alles te zamen klinkt, te zamen is, te zamen ademt en leeft en werkt, zodat alle krachten onderling in een voortdurende vloed en uitwisseling alleen nog maar uitdrukken wat al te zamen is.

U vraagt mij te spreken over het wezen der waarheid. Wàt is waar? Zoveen werd er gezegd: "maar de Christus, kent die de waarheid niet?" Waarom zou Hij 'm kennen? De werkelijke Christus is de waarheid zèlf, de liefde. Dat wil zeggen de intense verbondenheid, dat er voor niets ruimte overblijft. We kunnen niet zeggen: "de Christus is dit of de Christus is dat". We kunnen niet zeggen, dat deze God beter is dan gene of minder goed is dan gene, want de waarheid kent geen onderscheid. De waarheid spreekt in gelijkenissen, want dat is de enige taal, die we kunnen verstaan, maar de waarheid is mèer dan een gelijkenis kan uitdrukken. Pas op 't ogenblik, dat je vergeet wie en wat je bent, op 't ogenblik, dat je éventjes ophoudt zelfs met dromen en alleen de stilte als een onbegrijpelijke zindering in jezelf voelt worden tot een vrede zonder grenzen, kun je werkelijk weten: ik ben deél van de waarheid en kennen zul je haar niet. Ja, 't is een filosofisch probleem uiteindelijk. Een mens kan alleen maar filosoferen over de waarheid, maar hij kan nooit uitmaken wat wàr is. Laten we een paar leuke dingen nemen. Christendom is de leer van de liefde. Hoe komt 't dan, dat er zoveel

christelijke kerken zijn, die elkaar niet willen zien? Hoe komt 't dan, dat er aparte kerken zijn voor mensen van verschillende rassen? Hoe komt 't dan, dat er strijd is tussen degenen, die zich christenen noemen? En waar ligt de fout? Hebben ze ongelijk? Misschien wèl, misschien niet. Wat is de waarheid hier dan? De waarheid is, dat zelfs de liefde, zoals die Christos in ons betekenen moet, voor ons onaanvaardbaar is, onbe-
leëfbaar. We kunnen d'r alleen maar stukjes van afhakken en zeggen: "nu heb ik 't enige wat dat betekent". Mensen, die vechten over de waarheid of over het ware christendom, doen mij denken aan de heren Sadat en Begin, die daar samen staan in een dialoog, die naar vrede zou moeten voeren en waarbij ieder verwacht, dat de ander het beslissende woord zal spreken, omdat ze 't zelf niet wèten wat ze dan wèl moeten doen.

Christendom, dat heeft u in huis. Den Uyl en van Agt, die 't allebei zo goed menen, maar allebei op 'n andere manier. "Ik heb gelijk en jlj niet". "Jij deugt niet en ik deugt wel". Wat is er wàar van? O zèker, wanneer je van het standpunt van de één uit-
gaat, dan heeft die gelijk, want wat hij zegt, dat heeft toch zin en betekenis, dat is wàar. En de ander heeft 't ook. Maar wie heeft dan gelijk? Nou ja, ieder voor zich. En wat is d'r wàar van? Niets. Dromen, illusie, bedrog.

Ik heb u zoëven in het begin er op gewezen, dat we dus in het oosten leringen hebben, die zeggen: "ja maar, alles uiteindelijk illusie". Alles is een droom. Ze hebben eigen-
lijk gelijk. Wanneer wij het wezen van de waarheid willen beseffen, wanneer we daar deel van willen zijn, dan moeten we ook begrijpen, dat de uiterlijkheden eigenlijk niet ter zake doen. Dat 't er niet om gaat of die ànder nu wel passend is voor ons om daar-
mee harmonie te kennen, om die te aanvaarden als realiteit, zonder hem te bekeren, maar dat 't eenvoudig is: al wat existeert is eenheid. Met de aanvaarding van de eenheid van àlle dingen, kan ik eigenlijk pas de werkelijkheid leren kennen. De droom, dat is het onderscheid, waardoor je beelden tekent en facetten tekent van de waarheid, zonder ze weer te geven. De werkelijkheid is het ontwaken, waarbij alle symbolen verdwijnen, waarbij maar één ding overblijft: een bestaan, dat in beperkte beelden niet meer om-
schrijfbaar is.

Nu zit ik toch ook wel erg te filosoferen, vind u niet? Misschien hebt u hier com-
mentaar op, dan moogt u dat rustig geven op 't ogenblik. U kunt ook zeggen: "ga door", dan ga ik rustig door. U kunt ook zeggen: "praat in godsnaam over wat anders", dan wil ik dat ook doen.

x Ik had twee vragen eigenlijk. De ene is het probleem om als het ware door die illusie, waarin wij toch vastzitten, heen te breken en de waarheid kunnen ervaren en het effect, dat 't eventueel zou kunnen hebben op de mede levende wezens?

- Ja, ik begrijp 't. Ik begrijp wat u wilt zeggen. Nou, laat me dan beginnen, ik hoop niet, dat iemand 't me kwalijk neemt, ik wil niemand op de tenen trappen, maar 't is 'n illusie te denken, dat je de illusie kunt doorbreken.

x Ja.

- Maar ja, ik ben nog niet klaar, zeg. Wacht even. U komt daar met een levensgroot vraagstuk en als ik drie woorden heb gezegd, denk je: "'t vierde is voor mij". Nou, ik gun 't u van harte, hoor, maar liever zou ik eventjes, hè? Want kijk, wanneer ik zeg dus, dat 't doorbreken van de illusie in zichzelf een illusie is, dan betekent 't al-
leen maar, dat 't iets ànders is om de illusie ongedaan te maken dan om de illusie te herkennen voor wat zij is: niet wèrkelijk, niet wàar. Op 't ogenblik, dat wij zien, dat alles wat rond ons is, eigenlijk niet wàar is, dan zal de betekenis daarvan niet zo groot meer zijn voor ons. Wij zullen gaan reageren volgens ons innerlijk gevoel, volgens ons werkelijk deel zijn van die waarheid. Denk aan hetgeen ik heb gezegd over het li-
chaam, over het lichaam van de kosmos. En dat betekent dus, dat wij meer en meer de krachten van het geheel gaan weergeven, omdat we ons niet meer laten bepalen door de be-
perktheid van onze voorstelling en waarneming. En dan is ùw vraag: "wat heeft 't voor betekenis voor 'n ander?" Géén, behalve dèze: wanneer een cel gezond en sterk is, dan helpt ze andere cellen beter te functioneren. Harmonie betekent niet, dat de verschil-
len verdwijnen, zoals we die erkennen en zoals ieder die voor zich beleeft, of dat de wereldwaarden voor een ieder opeens veranderen, 't betekent allèen, dat dàardoor een ieder juister en beter zichzelf is, volgens z'n eigen maatstaven en desnoods binnen z'n eigen illusie. Maar dat was 't antwoord. Ja, 't is op zichzelf niet zo moeilijk natuur-
lijk, als je d'r even over nadenkt, maar de moeilijkheid bijdenken is alweer, dat je je dan afvraagt als je dat zo zegt, is 't dan nog wàar of is 't 'n illusie?

x Maar die subjectiviteit van die waarheid betekent, dat je ontzaglijk verdraagzaam moet zijn en dat alles ontzaglijk betrekkelijk is.

- Inderdaad. In de eerste plaats: objectiviteit kan niet werkelijk bestaan en zelfs de

zogenaamd objectieve feiten worden subjectief door onze benadering ervan. Dus dat is het eerste punt: objectiviteit kan niet bestaan.

In de tweede plaats: alles is relatief. Ja, natuurlijk. Kijk, als ik u een dreun geef, dan kunt u zeggen: "dit is onjuist, totdat u ontdekt, dat ik u die dreun heb gegeven om u te redden voor, laten we zeggen, een bloempot, die uit een raam komt vallen of zo. Wat in het ene geval kwaad is, wordt in het tweede geval goed. Zolang u nou niet weet waarom ik 't doe, vind u 't altijd kwaad. Als u beseft waarom, dan zult u misschien ook begrijpen, dat 't goed kan zijn. Zelfs wanneer u zich nog afvraagt of het wel de meest juiste methode was, omdat u zich, met alle goede bedoelingen, toch pijnlijk geraakt voelde. Kijk, dat is nu weer die verdraagzaamheid. Een hele hoop mensen en, wat dat betreft, geesten en wezens, zullen wel dingen doen, waar wij 't niet mee eens zijn. Maar, wanneer we kijken naar het eindresultaat, dan blijkt, dat het resultaat meestal meer goed bevatte dan kwaad vanuit ons standpunt en wanneer we dan ook nog kijken naar die ander, dan zien we, dat hij er meer goed mee bedoeld heeft dan kwaad en wie zullen wij dan zijn om te zeggen, dat 't toch verkeerd is, omdat wij 't toevallig anders gedaan zouden hebben? Daarom is die verdraagzaamheid nodig. Maar verdraagzaamheid, laten we dat niet vergeten, is niet de waarheid zelf en heeft met het wezen van de waarheid zelfs alleen zeer zijdelings iets te maken. De verdraagzaamheid maakt 't ons alleen mogelijk om de uiterlijkheden zo zeer als betrekkelijk te zien, dat we gevoeliger worden voor de essentie der dingen: de waarheid, die in alles toch altijd weer doorklinkt, ook wanneer we ze nooit volledig kunnen omschrijven of beseffen, maar ze eigenlijk eerder als een gevoel in onszelf ervaren. En in zoverre hebt u dus gelijk. Nou? Ja, 't is waar, 't is moeilijk om wat over de waarheid te zeggen.

x Dat is raar.

- Dit is inderdaad een deel van de waarheid, ofschoon waarzeggen dus heel gemakkelijk is, zoals u weet, hè? Maar 't is ook een deel van de waarheid, dat als je waarzegt, dat je vaak onwaarheid zegt, terwijl je denkt, dat ze waar is, omdat de waarheid zelve onaanvaardbaar is en daarom als onwaar wordt verworpen.

Maar, ik wil 't niet al te lang maken, maar ik zou alleen willen zeggen: ja, waarheid, hoe moet je waarheid uitdrukken, hè?

- Ik ben gegaan tot wat ik dacht te zijn de kern van alle dingen, de kern van alle macht, de kern van alle wezen. Ik wilde zien wat was en zie, ik zag niet meer, omdat ik was met dat wat is. Ik trachte toch nog te verstaan en in mij is 't besef gegaan, omdat ik niet bevatten kan meer dan ik ben en toch meer ben dan ooit ik zelf bevatten kan. Ik zocht naar een totaliteit, ik wilde zijn de eeuwigheid omschreven in al wat bestaat en zijn zal ooit of is geweest, ik wilde sterk en onbevreesd door 't laatste louterend vuur zelfs gaan om in de waarheid zelfbewust mijzelf kennend te bestaan. En het vuur was een dans, als een streling van wind, als een bloeien van bloemen, een lach van een kind. Het vuur was als een vogel, die zingt ver in den hemel, een zon, die zinkt in een zee van goud. Het leek me alles zo wonderlijk vreemd en het was me zo wondervertrouwd. Wat ik zei: "Is dit waar?" Nee, dit is een droom. Zo kan het zijn niet bestaan! En toen ben ik door 't vuur tot 't lichtende licht, dat met duisternis werd gegaan. En ik dacht niet meer en ik sprak niet meer en mijn wezen stond totaal stil. Ik had geen besef, ik had 'r geen kracht, ik kende geen weg en geen wil en toch was ik vrij en toch was ik blij, omvattend wat ik niet begreep en pas toen ik weer door 't vuur ben gegaan en weer voor de veelheid der dingen kon staan, wist ik: ik heb de waarheid ontmoet. Een laatste gedacht' als een vonk, als een groet, was: de waarheid zal altijd ook in mij bestaan, maar zolang ik mijzelf omschrijf, leef ik maar half.

't Is beleving van waarheid en 't wezen der waarheid, zoals ik 't zie. Ieder van u zal 't op z'n eigen wijze doen. En als u er nou maar twee conclusies uit dit alles wilt trekken, dan ben ik al heel erg dankbaar. De eerste is: niemand van u kent waarheid, niemand van u kan werkelijk en volledig waar zijn. De tweede is: wie de waarheid niet kent, mag niet oordelen, wie de waarheid niet kent, moet niet proberen te rangschikken, maar moet proberen, ondanks alles, in zichzelf een gevoel van eenheid te ervaren met al het zijnde, met al het gebeuren, hoe verschrikkelijk of hoe heerlijk 't ook moge zijn. En uit die eenheid kun je dan misschien de kracht putten om eens een wereld van illusies toch te maken een wereld, waar doorheen de waarheid straalt telkenmale wanneer je haar bezielt. Meer heb ik niet te zeggen. Als u nog aan 't woord wilt komen, ga uw gang. Nou, dan ziet u, dat spreken over het onzegbare garandeert een korte lezing. Ik dank u voor uw aandacht. Goeden avond.

Goeden avond vrienden,

Het zal u wel een beetje eigenaardig overkomen na al die waarheid, die we al behandeld hebben, maar ik ben d'r wèer. Ik kan d'r òok niets aan doen. Dus, deze keer heeft ù het woord. U bepaalt waar 't over gaat en ik bekijk 't dan. Heeft iemand een vraag?

- x Ja, ik had een vraag. Taròt en Kàbbala, is dat voor de westerse mens te doen om daarop te mediteren of levert dat gevaar op, omdat 't over vierde dimensies gaat?
- Nou, ik zou zeggen, Kàbbala, daar moet je dus wel erg in thuis zijn, maar wanneer je dus bezig bent met een kennis van de structuur van de Kàbbala, je moet dus de mystieke Kabbala kennen, dan kun je daaruit, en dan kom je als vanzelf bij de praktische Kabbala terecht, bepaalde structuren halen, die meditatief erg waardevol zijn. Dat kan een westerling zeker ook.

En wat de Taròt betreft, ach, kijk eens, de Rotha (?) is in feite niets anders dan 'n uitbeelding van de Mysteriën en een westerling, die daarover mediteert, doet dat op zijn manier. Hij zal 't dus misschien 'n beetje anders doen dan bij voorbeeld een Egyptenaar ('t is oud-Egyptisch zoals u misschien weet) of zoals de oervorm ervan, die dus in de buurt van het huidige Nepal is ontstaan. Die mensen hadden daar andere symbolen voor misschien en ze hadden andere associaties. Maar in bèide gevallen is de meditatie op zichzelf associatief en dat wil zeggen, dat je dus bij de meditatie de voorstellingen, die je hanteert of de begrippen, die je hanteert, tòch uiteindelijk naar je eigen wereld en je begripswereld toetrekt en daarom zijn ze dus volgens mij inderdaad bruikbaar.

Ja, 't klinkt misschien erg gek wanneer je dat zegt: de meeste mensen, die met de Taròt werken, die leggen er kaart mee. Wist u dat?

x Dat is gevaarlijk.

- Ja, dat is nog niet zo gevaarlijk wanneer je weet wat je dòet, maar de meeste mensen, die het doen, weten niet wàt ze doen. Die hebben er een handboekje bij en die kijken dan even wat de "Zigeunerin", 't zijn er nog mèer, "Madame de Normand" en dergelijken dus gezegd hebben van deze combinatie. En dat betekent dan, nietwaar, dat wanneer "De Maagd" vlak bij "De Magiër" ligt, dat u voor gek komt te staan. Nou, als u het zò interpreteert, is dat wel zeker. (Gelach). Maar, wat ik wilde zeggen, is eigenlijk dit: wanneer je dus als westerling werkt met deze kaarten, dan moet je 't volgende voor de aardigheid eens onthouden. Wanneer je 't "Grote Arcanum", dat zijn dus die plaatjes, wanneer je die nu hanteert als aanduiding van de innerlijke wereld en de andere als aanduiding van de uiterlijke wereld, dan kun je structuren maken, je kunt 't doen met een cirkel, dubbele cirkel, je kunt 't doen met driehoeken en vierkanten bij voorbeeld, waardoor je eigenlijk geconfronteerd wordt met jezelf, want je probeert dan die symbolen te begrijpen en zelfs wanneer je dat voorspellend doet, word je tòch steeds weer verwezen naar je innerlijk, je innerlijke wereld. En die innerlijke wereld betekent, dat je toch alles interpreteert naar de innerlijke werkelijkheid, zoals je die voelt. En wanneer d'r een strijdigheid is, dan ga je dus overwegen hoe 't ècht is. Dan kom je als vanzelf dichterbij je eigen innerlijke werkelijkheid en kun je dàardoor ook je uiterlijke reactie beter begrijpen en dat is een groot voordeel. Nou, dat was even een bijkomstigheid.

x Het was eigenlijk het doel van ieder orakel geweest, ook in de oude tijden, om mensen los te maken, niet meer te fixeren op één punt, maar te zeggen: "nou, bekijk 't nou maar eens ànders".

- Nou vraagt u me werkelijk iets, hè? Kijk, d'r zijn heel veel orakels geweest, die werden gegeven vanwege de inkomsten en ik mòet zeggen, dat wanneer ik dus de uitspraak hoor van bepaalde grote staatslieden en dergelijke in uw tijd, dat ik soms herinnerd word aan orakels als die te Delphi of niet te vergeten de grote tuinen in Alexandrië. Daar hadden ze namelijk ook de kunst ontwikkeld om de dingen zò te zeggen, dat, hòe je 't ook uitlegde, je 't altijd fout kon hebben, zonder dat 't orakel òngelijk had.

Nee, orakels, laten we het ànders zeggen: wanneer je dus de persoonlijke divinatie-methode gebruikt, dan word je altijd geconfronteerd met je èigen inhoud, je èigen denken, je èigen gevoelswereld en wanneer je dit beseft, en dat moet je dan er nadrukkelijk bij zeggen, dan kom je daardoor niet alleen tot een erkenning van mogelijkheden, maar ook tot een erkenning van jezelf. En dan, ja, of je nou duizend gulden bladstengels werpt, bij wijze van spreken of dat je 't met dobbelstenen doet of met kaarten, dat maakt dan niet zoveel verschil uit. Maar 't is dus wèl zo, dat je niet moet proberen om eerst, van welke macht dan ook, een antwoord te krijgen op jòuw

vragen, dat beslissend is voor jouw handelwijze. Op 't oogenblik, dat je dat doet, zit je altijd fout. Zò, dat was de waarzeggerij.

x Mag ik nog heel even op de Taròt terugkomen ?

- Ja zeker.

x Als ik goed uw woorden begrepen heb, dan is 't dus eigenlijk beter als je met Taròt werkt om dan geen boeken te gebruiken. Is dat zo ?

- Wanneer u begint met de Taròt, dan wil ik u werkelijk aanraden om eerst de betekenissen, zoals die, en die zijn ook niet altijd gelijk, zoals die geïnterpreteerd worden (en zeker van het Grote Arcanum en daarnaast ook van de hoofdkaarten van het Kleine Arcanum) om die eens na te gaan. Dus, wanneer u er mee werkt, moet u wèl wèten wat die kaarten ongeveer kunnen betekenen. Maar, wanneer u er mee werkt, dan moet u zeker gèen boeken opslaan om te kijken wat 't zou kunnen betekenen. Dan moet u 't zèlf uitvinden, want op die manier bereikt u het meeste. Aldus 't zelfde met kabbalistisch werken, d'r zijn lijsten, hè ? Bij elke getalsberekening zòdanig kunt vereenvoudigen, dat je bij voorbeeld tot een eindgetal komt van 121, dat te herleiden is tot het elementaartgetal 4, zoals u weet, en dan kijken we in het boek en dan staat er 121: u gaat een zeereis maken, en 4 is het basisgetal: dat is een dierlijk element, met andere woorden: je gaat op reis, maar 't wordt een slippertje. (Gelach). Daar kom je natuurlijk nergens mee. Dat helpt je alleen maar om je illusies te maken, die maar zelden verwezenlijkt worden.

Nou, ik dacht, dat dit ook voldoende duidelijk was. Hadden we nog iets anders ?

x We hebben toch de I Tsjing, hè ? Van de Chinezen, is 't niet ?

- Ja, die heb ik zoëven terloops aangeduid, want dat is n.l. het werpen met duizendgulden roedeblad, hè, of -stengels, blad is weer wat anders. Maar ja, goed, d'r zijn er zoveel en u moet één ding niet vergeten: de mensheid heeft altijd geprobeerd (als ik u verveel, dan vraag ik u me te onderbreken, ja ?) om op één of andere manier de toekomst te zien en zo zijn er bij voorbeeld (de meeste mensen weten dat niet eens) liefst zeven verschillende vormen van astrologie, die ook nu nog worden gebruikt. Daar zijn dus andere horoscopen voor, daar zijn andere duidingen voor (men gebruikt in enkele gevallen zelfs een andere dierenriem). Wanneer je werkt met de Chinese horoscopie bij voorbeeld, dan zal de naam van het jaar (is de heerser van het jaar) beslissend zijn voor elke betekenis van een horoscoop, die onder dat jaar valt. Ga je naar Europa toe, dan ligt 't weer heel anders, dan werkt men dus met een astrologie, waar bij een feit alleen de stand van de planeten bepalend is. Ga je nu weer naar de Indiaanse horoscopie (die bestaat n.l. ook nog steeds en wordt nog wel gebruikt in o.m. Bolivia enz.) dan heb je te maken, vreemd genoeg, niet met een horoscoop, die in vakken verdeeld is, maar een horoscoop, die in cirkels loopt, dus 't is eigenlijk een spiraal. Wanneer een bepaalde planeet binnen een bepaalde spiraal valt, bepaalt dit de betekenis en invloed van die planeet. 't Is eigenlijk krankjorum als je 't goed bekijkt, maar 't wonderlijke is, dat, met wèlk systeem je ook werkt, je hebt bij voorbeeld ook nog de op driehoeken gebaseerde kabbalistische astrologie, je kunt van elke horoscoop de juiste conclusie bereiken op 't oogenblik, dat je zèlf de juiste instelling hebt op 't oogenblik, dat je de horoscoop leest. De mensen hebben vroeger ook gezegd: je kunt alles zien aan de vlucht van de vogels. Nou ja, als de muggen hoog zwermen, zeggen ze, dan wordt 't mooi weer. Ja, dat zou wel eens kunnen, dat wanneer 't vochtig is, de muggen over het algemeen liever beneden blijven. Maar, als je nu gaat zeggen, dat je weersvoorspellingen op de vlucht van muggen of zwaluwen, die ook op een hoogte scheren, die door insecten bepaald wordt, dat die 't nou uitmaken, de vleermuizen kun je ook nog nemen, dan zit je toch wel helemaal fout, want die weersomstandigheden die kunnen in de eerste plaats heel plaatselijk zijn en in de tweede plaats: 't zijn oogenblikkelijke omstandigheden, die snel kunnen veranderen. Maar 'n hele hoop mensen zijn wel bereid hun leven in te richten aan de hand van voorspellingen, die, eerlijk gezegd, nog minder betrouwbaar zijn dan de vlucht van vogels of van muggen. En zelfs wanneer je te maken hebt met meer ernstige berekening van invloeden en mogelijkheden, dan sta je nog altijd voor het feit, dat 't mogelijkheden zijn. 't Zijn geen feiten. D'r zijn mensen, die zeggen: "ja, morgen staat in mijn horoscoop, dat ik uit moet kijken voor ongelukken". Dus, blijven ze thuis. Ze vervelen zich, denken: "nou, dan zal ik dat gordijn eindelijk eens goed hangen", stappen op een stoel en eindigen in het ziekenhuis. Dan zeggen ze: "kijk, m'n horoscoop heeft gelijk gehad". Dat is helemaal niet waar, want wanneer ze uit waren geweest, was d'r niets gebeurd. (Gelach). Ja, ik overdrijf 't 'n beetje, natuurlijk. Al deze dingen, dat moet u heel goed begrijpen, die zijn aardig. Voorspellingen die zijn leuk, maar voorspelling betekent niet: een onontkoombaar noodlot.

Wanneer u weet, dat 't gevaarlijk zal zijn, nou dan kijkt u wat beter uit, maar dan probeert u niet uw leven tijdelijk helemaal aan dat gevaar aan te passen, want dan scheidt u juist onvoorziene omstandigheden. Laten we 't heel simpel nemen: d'r zijn dingen, daar kunnen mensen weinig of niets tegen doen. Overmorgen bij voorbeeld, zowat tegen 4, 5 uur 's middags, dacht ik, dat 't zou zijn, dan is d'r een invloed, die, nou rampen en zo wel in de hand kan werken. En kijk, als je nou in een aardbevingsgebied bent, dan kun je natuurlijk niet zeggen: "ik loop weg", want je weet niet goed waar die beving zal zijn. Maar je kunt natuurlijk wel zeggen: "ik houd er rekening mee wanneer 't begint te beven, zou 't erg kunnen worden, dus ga ik op een plekje zitten, waar me dat niet gebeurt". Op de Blaricumse hei of zo. Of hebben jullie hier geen Blaricumse hei ?

x Ja.

- Ja, ik probeer 't terug te vinden, maar dat is moeilijk. Die ramp, die komt 'r. Dat zijn omstandigheden. Wat voor een ramp zal 't zijn ? Dat weet niemand. Kun je ook niet berekenen welke ramp 't zal zijn. Ik kan er iets van vooruit zien natuurlijk, maar zelfs dan is 't alleen maar mogelijkheid, zeker voor degenen, die er bij betrokken zijn. Een algemene omstandigheid kan betekenis krijgen voor een mens aan de hand van z'n eigen reactie daarop en aangezien een mens z'n eigen reacties in de hand heeft, is er niets wat bepalen kan wat zelfs een ramp voor hem of haar zal gaan betekenen. Duidelijk ?

x Kunt u mij vertellen hoe wij ons moeten opstellen tegen een begrip als homofilie ?

- Ja, ik weet niet waarom u zich altijd zo graag op wilt stellen. 't Doet zo'n beetje aan Oxford denken. Ik zou zeggen: "wat gaat het u aan ?" 't Is misschien heel erg gek. Kijk, zo lang iemand homofiel is en u daarmee niet op enigerlei wijze in moeilijkheden brengt, dan moet u maar zo denken: "ik loop uiteindelijk met een meisje. Misschien vind hij dat ook wel gek of niet leuk".

Mensen proberen die seksualiteit altijd in een bepaalde hoek te drukken ('t is een probleem natuurlijk). Homofilie bestaat zo lang als de mensheid bijna. Homofilie is een aanvaarde praktijk in heel veel landen, ook nu nog. Homofilie is de basis geweest van bepaalde grote beschavingen. Hele grote mensen waren homofiel, zelfs grote filosofen. En wie bent u nu, dat u gaat zeggen: "ja, maar ze gedroegen zich op 'n afwijkende manier, dus kunnen ze niets waard zijn". Maar, als u dat over het verleden niet kunt zeggen, hoe kunt u het dan over het heden zeggen ? Die homofiel kan wel een heel groot mens zijn. Hij kan misschien erg veel betekenen in wetenschap, hij kan misschien een groot kunstenaar zijn. Waarom zoudt u zich dan bezighouden met, zullen we zeggen, z'n slaapgewoonten.

x Nee, maar de vraag kan ons interesseren, omdat je gewoon in het totale bestel 't wilt kunnen plaatsen en 't zou zelfs een evolutieverschijnsel kunnen zijn, dat niet over dat stadium heen zou gaan ?

- Nee, 't is in feite een verschijnsel, dat mede gebonden is aan een sociale structuur. 't Is heel eigenaardig. Je hebt dus op een gegeven ogenblik structuren, waarbij viriliteit erg belangrijk is. Wanneer die structuren die viriliteit dus bevorderen, komt er 'n ogenblik, dat ze, ofwel moeten gaan denken in de term van zeer grote gezinnen of veelwijverij, dan wel moeten gaan denken in de vorm van 'n andere uitlaat daarvoor. En 't is bijvoorbeeld opvallend, dat wanneer je kijkt naar de islamitische landen, dat toen eenmaal maximaal vier vrouwen daar dus een gewoonte werd, dat de homofilie aanmerkelijk toenam, d.w.z. dat dus contacten tussen mannen en knapen regelmatig plaatsvond, ook wanneer ze ondertussen toch weer gewoon contacten hadden met vrouwen. Wanneer we kijken naar de christelijke maatschappij, dan komen we zelfs nog in grotere moeilijkheden te verkeren, want, zoals u weet, worden alle seksualiteit afgekeurd in feite, ook al doet men het dan niet zo hard meer tegenwoordig, tenzij zij direct de voortplanting ten doel heeft. 't Heeft mij altijd verwonderd, dat men het zo heeft gezegd.

Wanneer wij kijken naar de kruisvaarders, dan zien we, dat velen van hen schildknapen meenemen en dat onder die schildknapen vaak jongere lui zijn of men neemt, naast de schildknaap, enkele pages mee. Ja, vrouwen meeslepen op zo'n tocht, dat ging moeilijk en met een paar pages was je dan toch zo nu en dan aardig uit de nood. Begrijpt u wat ik bedoel ?

Dus, wanneer je kijkt, 't komt eigenlijk overal voor en wanneer dus op 'n gegeven ogenblik een bepaalde situatie ontstaat, bij voorbeeld een hoge cultuur in een, op zich betrekkelijk besloten of in aantal sterk toenemende gemeenschap (denk eens aan Athene), dan zie je daar ineens dus, dat de aandacht verplaatst wordt naar de eigen sexe. Wanneer je gaat kijken naar de hariems, die men al lange tijd heeft gehad,

dus met vaak heel veel vrouwen. U weet, koning Salomo was één van de recordhouders in zijn tijd. Hij had er n.l. voor elke dag van het jaar één plus nog een reserve-elftal. (Gelach). Ja, dat is waar, dat kunt u in de Bijbel nagaan. Maar dan is het heel erg duidelijk, dat vrouwen, die onder elkaar zijn en die maar heel weinig kans hebben om eens een keer uitverkorene te zijn, hun eigen spanning ook op een andere manier oplossen. En we zien dus, dat in een gesloten mannengemeenschap of vrouwengemeenschap homofiele relaties veel méér voorkomen dan in een vrijere gemeenschap.

We kunnen daarnaast constateren, dat in een gemeenschap met een sterk sociale druk homofiele contacten in aantal toenemen en daaruit kun je dus de conclusie trekken volgens mij, dat zelfs wanneer we dus de hormonale kwesties buiten beschouwing laten, die ook een hele grote rol kunnen spelen, toch al een sociaal patroon bestaat, waardoor homofilie op een gegeven ogenblik meer op de voorgrond komt, sterker wordt veroorzaakt en in verbreiding toe schijnt te nemen.

Latente homofilie bestaat bij praktisch elke knaap, zoals u misschien weet. Zoals elke jonge vrouw ook bepaalde lesbische neigingen heeft. Die worden normaal sociaal onderdrukt. Worden die spanningen echter groot, dan blijkt, dat de verschuiving van druk naar andere aspecten zódanig intens wordt, dat daardoor deze eigenschappen toch wat gemakkelijker worden uitgeleefd. En dan kun je dat veroordelen, maar ik heb eens iemand horen zeggen: "wanneer de lieve God mogelijkheden schept en je gebruikt ze niet, dan is 't jòuw schuld, maar als God mogelijkheden schept en dan gaat zeggen, dat je ze niet mag gebruiken, dan is 't 'n zò gemene God, dan wil ik er niets mee te maken hebben." Dat klinkt misschien 'n beetje hard. Elke mens mag leven, zoals hij zèlf wil, mits hij zijn leefwijze niet dwingend of flagrant probeert op te dringen aan anderen. Ik geloof, dat dit geldt voor praktisch elke sexuelle praktijk, wèlke dan ook. Wie een ander dàarom veroordeelt, doet 't meestal omdat hij bang is, hetzij voor zichzelf, hetzij voor de betekenis, die dit heeft voor zijn wereldbeeld. Voldoende ?

x Mag ik 'n heel andere vraag aan u doen ?

- Ja.

x U hebt waarschijnlijk wel gehoord van die lans van een Romeinse soldaat in de tijd van 33 na Christus ?

- Och ja, de "dageraad der magiërs" hè ? (Gelach).

x O.a. D'r was 'n ànder boek.

- Ja, ik weet 't wel.

x Ik vond 't erg vreemd toen ik 't las. Volgens dat boek ligt dus die lans in Wenen in de Hofburg in de schatkamer en die lans heeft volgens dat boek een bepaalde invloed. Deze lans komt ook in de heilige Graal-geschiedenis voor.

- In de Graal-geschiedenis komt hij op een andere manier voor.

x Hitler heeft dus een negatief gevolg daaraan gegeven, omdat hij contact legt met ...

- Dat zegt men. Men zegt 't. Mag ik even ? Daarom kwam ik juist direct met wat u daar zegt. Daar heb ik n.l. al meer vragen over gehad, zoals u zult begrijpen. En die "Dageraad der Magiërs" is een boek, dat erg sensationeel is, dat inderdaad sommige reële punten aanstipt, o.a. dus de poging om terug te keren tot de oude Germaanse oerriten. Dat is inderdaad gebeurd, maar daar wordt dan ineens die lans bij gehaald, omdat je een verklàring moet hebben. Luister goed: een voorwerp (of 't nu een reliek is of wat anders) kàn magisch geladen worden. Dat is waar, maar magisch laden is niet iets wat pèr ongeluk gebeurt. Wanneer we te maken hebben met een lans, dan moeten we aannemen, dat hij uit brons bestaat, want de Romeinen in die tijd gebruikten bronzen speerpunten. Brons is een mengmetaal, zoals u ook weet, van onder meer tin en koper en dat wil zeggen, dat 't dòor deze menging niet bijzonder geschikt is om magische krachten lang vast te houden, want magische kracht vasthouden, dat is niet alleen maar een geheimzinnige spreuk uitspreken of zoiets, 't is doodgewoon 'n verandering in de eigen structuur binnen het molecuul en zelfs vaak binnen het atoom, waarbij kleine afstandsverschillen ontstaan, die bij de springbaan van het elèctron dus botsingen veroorzaken, welke op hùn beurt een straling veroorzaken. En die stralingen die zijn dan de draaggolf voor de idee, zeg maar voor het patroon, dat in het voorwerp gekristalliseerd is. Als je dat nu allemaal bekijkt, dan is het dus niet erg waarschijnlijk, dat die speer die zwart-magische macht heeft of überhaupt enige magische kracht heeft ànders dan men er zelf aan toekent en daardoor in het voorwerp wekt.

x Op die manier heeft 't voorwerp dus toch, als je 't zo gaat benaderen, een geweldige invloed.

- Een fetisj, die geen enkele werkelijke invloed in zich draagt, kan, wanneer ze wordt voorgesteld aan eenvoudige mensen en gezegd: "die invloed zit er in en houd daar rekening mee" op den duur een brandpunt worden van hun eigen gedachtenkracht en daarbij alle factoren in het eigen bewustzijn denken en de eigen uitstraling op verschillende niveaus gaan absorberen en wederom uitstralen, soms zelfs vertraagd ('n soort accumulatorbatterij), behoorde tot de eigenschappen, die men verwacht in de fetisj. En zo kun je dus heel veel voorwerpen brandpunt maken. Dan gaat 't niet om wat de mensen werkelijk daarvan ervaren, 't gaat erom wat de mensen er werkelijk instoppen.
- x Ik vroeg dit dus, omdat ik dus 't gegeven heb, dat men denkt, dat deze lans in de historie, vooral in Europa, erg veel invloed heeft en dat is natuurlijk een esoterische beweging allereerst en ik weet niet of het waar is, dat kan ik niet bekijken.
- Ja, nou u heeft mijn mening gehoord en ik zou d'r nog wat aan toe willen voegen. Er zijn enorm veel relieken en voorwerpen, waardoor toch wel zeer wonderlijke dingen totstandkomen. Dat zal u waarschijnlijk ook bekend zijn. Maar, wanneer we gaan kijken onder welke omstandigheden dat gebeurt, dan komen we altijd terecht op hetzelfde punt: er is een menselijk geloof en een menselijk denken, dat op den duur zijn eigen energie en als het ware in brandpunt brengt op het voorwerp en zich ontvankelijk opstellen, daardoor deze invloed vanuit het voorwerp kan ondergaan. 't Geldt voor u. Ik zou u een heel leuk verhaal vertellen als 't mag, hè?
- D'r was dus een heilige gestorven, ik meen ergens in Turijn begraven en 't was 'n Fransman. En men wilde dus heel graag een deel van zijn heilig of zalig (dat weet ik niet precies) gebeente (voor een hond meer zalig waarschijnlijk, meer heilig voor de gelovigen) wilde men dus overbrengen naar Clervaux (in die tijd een hele grote abdij). En wat gebeurde er nu? Men kon dus daar wel binnen breken, maar de handige heren daar, die hadden de zaak heel goed bekeken, die wisten dat en die hadden nou toevallig ook nog ergens wat knekels liggen van misdadigers en die hebben dus een aantal vingerkootjes van één van die misdadigers of misschien wel van twee, want ze hebben ook niet precies gesorteerd, hebben ze neergelegd in dat mooie heilige vat. Dat is gestolen. Daarna hebben ze dus die echte botten weer in een mooi gouden vat neergelegd en die verering ging door. Maar, wat gebeurde er nu? In Clervaux deden die botten van die misdadiger wonderen. En er is een tijdlang een strijd geweest wie nu eigenlijk de echte reliek bezat. 't Doet een klein beetje denken, ja, aan die verhalen uit de Middeleeuwen. U kent 't verhaal ook wel, nietwaar, van die bedelmonnik, hè? Nou die bedelmonnik die kreeg niet zo erg veel aalmoezen en daar wilde hij wat aan doen. Dus, in het voorbijgaan pikte hij wat sintels van een vuurtje, deed die in een houten kistje, dat hij toevallig bezat, wikkelde dat heel zorgvuldig in, borg 't in z'n kap en toen men dus zei: "ja maar pater, we hebben zelf zo weinig", zei hij, maar ik kan u zegen geven, want ik heb hier kolen bij me van 't vuur, waarop de heilige Januarius geroosterd is" en hij liet ze zien, de mensen kusten dat en hij had een prima inkomen. (Gelach). Of er wonderen gebeurd zijn, weet niemand. Goed, dit zijn enkele bijkomstige verhalen.
- x Is dat ook het principe van Lourdes?
- Het principe van Lourdes is in feite, zoals van Fatima en andere plaatsen, dat mensen, die daar te zamen komen in het intense geloof, dat de macht aanwezig is en de verwachting, dat zij zich zal manifesteren, dat zij dus een gedachtekracht opbouwen, zodanig sterk, dat ze zich zelfs in de omgeving kan vastzetten. Wanneer mensen aanwezig zijn, die verwachten, dat deze kracht hen zal helpen, dan is er kans, dat die opgeslagen energie plus eventueel de verwachting van de aanwezigen, zich ontladend in de genezing, maar de genezing in zichzelf, al is ze veroorzaakt door in feite psychische krachten van de mensen zelf, doet 't geloof intenser worden. Wanneer 't geloof intenser wordt, zullen nog meer genezingen mogelijk worden, want er is meer energie. Dat is eigenlijk het principe, waarop 't werkt. Ik ben bang, dat een hele hoop mensen dat niet erg op prijs zullen stellen als je 't zo zegt, maar u moet maar zo denken: een mirakel is en blijft een mirakel. Een vriend van mij ooit zei: "zelfs wanneer 't je schoonmoeder is".
- x Christus is eigenlijk ook zo. Als je dus op deze manier, zoals in het voorbeeld, dat u net gaf, in Christus kunt geloven, dan hecht je ook waarde aan zijn genezingen en al die dingen.
- Inderdaad, maar we kunnen dat nog veel verder doorzetten zelfs. In het volgende een stelling om der wille van het argument, hè? Dus niet, dat ik zeg: "'t is zo of zo". Stel, dat Jezus nooit geleefd heeft, stel, dat inderdaad, zoals sommigen

beweren, de Evangelieën een soort poging zijn geweest voor propaganda en zelfrechtvaardiging van een aantal mystici. D'r is geen Jezus geweest, geen opstanding, geen geboorte in Bethlehem, maar er is wel een geloof in de liefde God's ontstaan hierdoor. Er is een figuur ontstaan, die brandpunt is geworden. Al die mensen geloven aan een Jezus. Denkt u dan niet, dat hun gedachten voldoende zijn om in een astrale sfeer een Jezus te creëren? Geloof u dan niet, dat die kracht zòdanig groot is en door zòveel mensen overal voortdurend wordt uitgestraald, dat die figuur, door mensen geschapen, over energie genoeg beschikt om mensen te doden of mensen te genezen? Ik zeg niet, dat 't zo is, dat er geen Jezus was, let wel, ik stel alleen, dat 't geloof op zichzelf plus de energie, die daardoor, middels gebed, concentratie en andere oefeningen, wordt uitgezonden naar die God, voldoende is om een zòdanige hoeveelheid psychische energie bijeen te brengen, dat daardoor het merendeel van de mirakelen en wonderen, verlichting en wat dies mèer zij, zonder meer verklaarbaar is.

Deze creaties zou je dan op deze manier misschien dan ook terug kunnen voeren tot louter een illusie ergens. Ik bedoel, 't is er dan wel natuurlijk, 't is wel werkelijk aanwezig, maar 't is, voor hetzelfde geld, ook een soort illusie eigenlijk, want voor hetzelfde geld is 't er ook niet? Hoeft 't er niet te zijn.

Ja, dat is nu het wèzen van de illusie. Het wezen van de illusie is, dat een mens voortdurend postuleert, dat hij een waarheid, feiten en krachten buiten zichzelf nodig heeft, terwijl deze toch pas waardevol, betekenisvol en invloedsvol kunnen zijn wanneer ze in hemzelf geconcipieerd zijn, met andere woorden: hij heeft die buitenwereld niet nodig zodra het proces intern plaats kan vinden. Dat is het wezen van de waan.

x Dat is een hele positieve waan eigenlijk.

- Of een negatieve. 't Ligt er maar aan, want dezelfde mens, die een Christus schept, kan een duivel scheppen.

x Ja, maar 't lijkt me positiever om een Christus te creëren, dan om een duivel te creëren.

- Inderdaad.

x Maar is er dan een waarheid, ja, daar had u het u het eigenlijk al over, die ondefinieerbare waarheid, dat is dus eigenlijk wat nog bòven de Christus uitstijgt dus?

- Ja, misschien zou je 't zò kunnen zeggen: de Christus is een projectie van de waarheid en de kracht, die die waarheid mogelijk maakt of instandhoudt op een zòdanige wijze, dat daaruit voor òns een symbool ontstaat, waardoor wij iets van die waarheid kunnen beleven en de kracht, die daarachter ligt, zònder dat we in staat zijn om te begrijpen hòe 't zich afspeelt.

En nu neem ik een àndere stap, als u 't me niet kwalijk neemt, Jezus heeft namelijk wèrkelijk geleefd. De historici zijn 't er wel niet over eens, maar ik kan u vertellen: Jezus heeft wèrkelijk geleefd en een groot gedeelte van het verhaal is wel juist.

Dus: Jezus heeft geleefd, maar als Jezus geboren zòu zijn, zoals gesteld wordt, als de ènig op aarde geboren zoon van God, zou 't dan iets aan de zaak veranderen? Met andere woorden: of 't wàar is of niet, waar vanuit 't menselijk standpunt, 't is een dèel van een kosmische waarheid, die, ònverschillig aan de hand van wèlke aanleiding of oorzaak, voor de mens beleefbaar wordt. En dàt is, geloof ik, hetgeen waar het wèrkelijk om gaat.

x Aan de àndere kant denk ik dan weer van, als je nou in die creatie van die waan, die hele positieve waan natuurlijk, kracht put en daarin leeft, daarvanuit leeft, is het dan niet zo, dat je, hoe positief die waan ook is, dan toch als het ware vast blijft zitten tot dat punt en dat 't tòch niet mogelijk is om daar nog bovenuit te komen. De situatie, waarin je als persoon op kunt lossen bòven en vèrder en dòor die projectie van Christus.

- Nou, dat is eigenlijk heel eenvoudig en wanneer je het mystieke christendom zoekt, dan vind je het ook, want wat zegt men namelijk in het mystieke christendom, dat wij ons zòdanig één moeten gevoelen met de Verlosser, dat wij daardoor deel hebben aan het geheel van zijn lijden, zijn liefde en zijn kracht en daarmee worden wij zèlf tot het symbool en krijgen we de mogelijkheid uit te stijgen bòven de symbolische betekenis of waarde te komen tot een innerlijke werkelijkheid.

x Bedoelt u daarmee, dat liefde is liefde, waar doelt u eigenlijk naartoe? 't Is het beleven van de liefde dus bedoel ik eigenlijk en waar moet 't er naartoe: of misschien iets wat op suggestie ergens neerkomt of dat je werkelijk het gevoel hebt, dat je het principe van de Christus, dat is de grote liefde, wel kunnen beleven?

- Wanneer je die liefde beleeft, beleef je iets wat bòven het menselijke uitgaat. Je komt dus tot een wèrkelijkheid, die hoger is dan de menselijke.

x Ja.

- Wat kun je meer verlangen? Ik vind 't zo wonderlijk, dat mensen er altijd over twisten of iets een feit is, terwijl ze hun hele leven vaak baseren op dingen, die geen feiten zijn. Mag ik u een paar voorbeelden geven? Elke vaderlandse geschiedenis bestaat uit leugens omtrent hetgeen er werkelijk gebeurd zou kunnen zijn. Wetenschap is een geloof, dat uitgaat van de stelling, dat datgene wat eenmaal bewezen is, altijd waar zal zijn. Ik neem nu maar een paar punten.

Wanneer je dus kijkt, er is eigenlijk zo ontzettend veel onzekerheid, dat die onzekerheid op zichzelf frustrerend zou kunnen worden en wat gebeurt er nu in het geloof? In het geloof zegt u bij voorbeeld: "Jesus, onze Verlosser, is met ons". In de wetenschap zegt u: "de stellingen van A, B en C maken 't mij mogelijk te concluderen, dat ik vanuit dit uitgangspunt resultaten kan bereiken."

x Dan is de wetenschap beschouwelijk

- De wetenschap is niet zo gauw klaar, want de wetenschap komt op 'n gegeven ogenblik op een punt, waarbij men zich af moet vragen of de totaal andere resultaten, die ze behaalt, niet wijzen op een foutieve opzet, berekening of eventueel stelling van één van degenen uit wiens basisprincipes men dus z'n eigen beginselen heeft afgeleid. Maar 't belangrijke is: 't gaat altijd om 't resultaat. Wanneer de wetenschap leert, dat de verklaring niet zo belangrijk is als het resultaat en dat een onjuiste verklaring, waardoor het resultaat herhaalbaar wordt, belangrijker kan zijn om het wezen van het resultaat te bestuderen, dan eenvoudig 't verwerpen van 't resultaat, omdat 't niet verklaarbaar^{is}, dan zou die wetenschap veel verder komen, nietwaar? En datzelfde geldt ook voor het geloof. Kijk eens, je kunt natuurlijk zeggen: "ja maar, Jesus heeft niet echt bestaan of heeft wel bestaan en dit is niet echt en dat is niet echt en in de Bijbel staan 'n hele hoop dingen, die niet waar zijn, die propaganda zijn, wat volgens mij overigens wel juist is, maar op zichzelf doet dit weinig ter zake. En dan zitten we weer in die illusiewereld te wroeten. Kijk eens: dit waar of niet waar vanuit ons standpunt is onbelangrijk zolang datgene wat wij waar noemen voor ons beleefbaar is en voor ons persoonlijk resultaten mogelijk maken. Wanneer ik iets geloof, zonder dat dit geloof voor mij een kracht betekent, is het dwaas om te geloven. Wanneer ik in het geloof kracht vind, mogelijkheid, nieuwe ontwikkelingen vind, dan behoeft dit geloof op zichzelf niet juist te zijn, maar door de mogelijkheden, die 't voor mij schept, zal 't mij als vanzelf dichter bij een werkelijkheid brengen en zal ik misschien daardoor ook (terugkerende toch even tot het onderwerp van vóór de pauze) het wezen van de waarheid, in zover ze in mijzelf manifest is, beter benaderen. Ik dacht, dat 't daarom gaat. De bedoelingen, dat is voor ons zelf. Een goede bedoeling met een slecht resultaat, betekent, dat we onszelf niet behoeven te veroordelen, mits wij het slechte resultaat niet hadden kunnen voorzien. Maar op 't ogenblik, dat wij werkelijk geestelijke krachten of wat dan ook of zelfs materieel, dan gaat 't om 't resultaat, dat wij bereiken in de eerste plaats, niet om datgene wat wij als basis hebben gebruikt om vandaaruit naar het resultaat te gaan streven. Aan de resultaten kun je beoordelen in hoever datgene, wat je gelooft, denkt, beleeft, juist is. Op die manier kom je toch een klein stukje, dacht ik, dichter bij de waarheid wanneer je niet de eis gaat stellen, dat de totale kosmos zich zal aanpassen aan uw eigen veronderstellingen, maar uw, uitgaande van uw eigen veronderstellingen, reacties veroorzaakt in die kosmos en op grond van de zo ontstane reacties, voortdurend bereid bent uw eigen geloof, uw eigen formulering te herzien. O jonge, jonge, wat deden we gewichtig, zeg. Maar ja, 't is toch wel waar, dacht ik.

x Zegt 't prodisma ook niet, dat je buiten die wetten, uit die wetten van de kosmos, die een geheel vormen en een bepaalde waarheid is, uitstijgt wanneer je in het Nirwana leeft?

- Het begrip Nirwana is op zichzelf al moeilijk omschrijfbaar, maar je kunt 't misschien zo stellen: op 't ogenblik, dat ik de wetmatigheden niet meer nodig heb om voor mijzelf een begrip van werkelijkheid of van feiten te vormen, zullen zij niet meer voor mij bestaan en zal ik de waarheid als zodanig volledig ervaren, maar in deze ervaring ligt mijn daadloosheid opgesloten, tenzij ik bereid ben mij te ontdoen van mijn eigen mogelijkheden en terug te keren binnen de kosmische wetmatigheden, waarbij ik echter dan mijn eenheid met die waarheid verlies. Ga ik verder vanuit die eenheid, dan kom ik tot een vervlochten-zijn met de actie van de kosmos zelf, waarbij ik nog steeds niet zelf actief ben, maar wel instrumenteel begin te worden voor het totaal van hetgeen mensen dan als kosmische werkingen en wetten ervaren.

- x Noemen ze dat niet met een moeilijk woord: het beleven van "tantra" ?
- Nee, nee. Tantrà is weer iets anders. Dat is n.l. tantrisch in feite. Tantrà is alleen de aanduiding van het werktuig. Op 't ogenblik, dat ik uit een totale eenheid van beleving, op welke wijze ook veroorzaakt en met welke inhoud dan ook, kom tot 't verliezen van de begrenzings van mijzelf, zal ik een deelgenootschap winnen met het geheel van het zijnde en uit het geheel van dit deelgenootschap komen tot een juistere beleving van de totaliteit, welke ik kan terugvoeren tot mijzelf en dan binnen mijn eigen beperkingen doen herleven, hetzij als macht, kracht of wijsheid.
- Dat is de definitie daarvan, dus dat wil zeggen, dat inderdaad die stijging er wel bijzit, maar dat je niet zonder meer kunt zeggen, dat ze boven de waarheid uitgaat bij voorbeeld of zoiets of boven Nirwana uitgaat. 't Is doodgewoon een totaal andere toestand, die vanuit een totaal andere benadering bereikt wordt, waarbij op een ogenblik eventueel de ervaring van Nirwana en zelfs van kosmische verbondenheid mogelijk is, zonder dat ze eigenlijk gecontinueerd kan worden. 't Is dus een ogenblikservaring, welke getransformeerd wordt tot waarden, die dan de tantrist in zichzelf bevat en waarmee hij werkt en dan komen we als vanzelf dus in de richting van tantrische magie, die weer gebaseerd is op dit ontlenen van krachten plus het vermogen die krachten zódanig in focus te brengen op een bepaalde doelstelling, een bepaald doel of een bepaald voorwerp, dat hierdoor de wil in staat is daarin veranderingen, wijzigingen of structurele veranderingen te veroorzaken.
- Ja, als u zo bezig bent, wil ik wel even een paar van die definities er tegen aan gooien. 't Deert me niets, hoor.
- Elke terminologie en elke definitie in zichzelf is dus een poging de waarheid te benaderen door een groot deel van die waarheid tijdelijk te ontkennen. Dat is het paradoxale ervan.
- x D'r is geeneen symbool, die dus de totaliteit uitdrukt.
- Nee, je kunt alleen een menselijke voorstelling weergeven en een menselijke voorstelling die is niet eens groot genoeg om de kosmos als zodanig te concipiëren. Op 't ogenblik, dat je begint te praten over zoveel lichtjaren, dan heeft de mens 't over zaken, die hij wel kan aanduiden, maar die hij niet kan begrijpen en dat is hetzelfde als bij de begroting, ze praten over miljarden, maar je zou ze eigenlijk moeten voorstellen om eerst 1 miljard in centen te tellen vòordat ze dat van de belastingbetaler uit kunnen geven. Dan zouden ze weten, waarover ze 't hebben. Dat weten ze gewoon niet. Dat zijn gewoon maar symbolen geworden. Symbolen, die wel werkelijke betekenis hebben, die in de werkelijkheid te activeren zijn, maar in zichzelf wàan. De mens werkt ermee zonder 'n werkelijk beeld te hebben van wat het is, wat 't inhoudt. En als u dat gaat begrijpen, dan is 't ook duidelijk, dat we met al onze definities voortdurend een deel van de waarheid omschrijven door alle andere delen van die waarheid buiten beschouwing te laten. Dat heb ik natuurlijk ook gedaan. Maar we zijn uitgegaan van het Tantrisme en aangezien ik niet veronderstel, dat iedereen daar erg veel van weet op 't ogenblik, heb ik dus geprobeerd om tot een formulering te komen, die voor iedereen nog net begrijpelijk is, zonder dat ik daarbij ook iets tekort doe aan de essentie van het tantrisch denken.
- x Ik wil u iets vragen: de leegte of het niets of de afwezigheid van alles, niet als iets negatiefs, maar als iets reëls. Hoe verhoudt zich dat tot de waarheid ?
- De waarheid is vergelijkbaar met het niets in dier voege, dat het niets en de waarheid beide niet voorstelbaar zijn, dat beide in zich de potentie van alles bevatten, zonder dat gelijktijdig een kenbare uiting daarvan denkbaar is, tenzij door de waarheid te delen of de leegte te vullen.
- Ik moet, geloof ik, aan de tijd gaan denken of niet ?
- x Ja, hoogste tijd.
- Maar ja, nog één vraag. Kort. En dan ga ik sluiten. Altijd leuk. Je zegt nog één vraag, komt er tòch geen nieuwe. (Gelach).
- Goed vrienden, dan gaan we sluiten en U weet allemaal hoe dat gaat, hè ? Een kleine improvisatie. Geeft u me drie woorden en ik probeer d'r iets van te maken.
- x Zomer, hogepriesteres, climax.
- De hogepriesteres, dat is leuk, want zie, de zomer komt, de climax van het licht, nu de hogepriesteres de zon roept en haar stralen uit doet gaan. Ik kan er wel wat anders van maken, maar ik vond dit leuk.
- "Onzichtbaar en toch beleefd en herbeleefd en uitgebeeld een duizendmaal: de hogepriesteres. Een taal van het gevoel, die spreekt over het kosmisch wezen en zijn, die vrezet doet sterven en in het hoogtij van het leven de zon doet stralen,

zomer geven en rijpheid, volheid, zelfs van oogst.

En tóch, hoe kan de aard' erkennen, dat wat er leeft in zon en kracht,
hoe kan de aarde ooit begrijpen 't lied, dat zij daar zingt zo ver,
die hogepriesteres, die verre, vage ster, die achter zonnen schuil gaat
in het onmetelijk blauw.

En ze zingt haar lied en ze weeft met haar macht uit de zon en de stralen
een lichtende kracht, zij doet 'r het wezen der mensen lichten en brengt
hen de mogelijkheid te zijn zichzelf en deel van 't levend streven,
ja zèlf als hogepriesteres, als hogepriester soms te geven, opdat uit
geven wordt herboren de kracht van zon en zonnegloren, opdat de zomer
vol kan zijn en uit de koude winter pijn hernieuwt, 't leven komt tot
kracht, tot eindelijk de òogst het waar beseft tot stand gebracht,
het lied verstommen doet waar 't zichzelf hoort, als in een echo klinkend.
Dat éne kosmisch woord, dat is de wàre zon, de naam van 't wàre licht,
dat is de bron van Al, waarop 't Al zich richt."

Ja, 't gaat toch best zo, nietwaar? D'r zit nog wel kràcht in ook. Een klein
beetje. Vrienden, dat wàs 't. Ik dank u voor uw aandacht allemaal. Ik wens u
allemaal verder een heel prettige avond toe en wat mij betreft, ik moet gaan. Iets
van mijn gedachten en krachten blijven altijd lang met de aarde verbonden en ik heb
geprobeerd een heel klein beetje iets van die kracht te geven, die voor mij ligt in
de waan, waarachter ik vermoed, dat de waarheid zich verbergt. Goeden avond.
